

גא שולחן הקומונות הבינלאומי

100 שנות קיבוץ ומה הלאה?

מיכאל לביני

לעומת זאת, הקיבוץ המתחדש אימץ את העולם הערכי של הנאו-ליברליזם. בעולם ההוא, ערכך נגזר מערכך בשוק. אחת שווה את הכתוב בתלוש משכורתך. הפערים בחברה הישראלית מעדיים לאן זה מוביל.

כעת, המעגל השיחופי שוקל את היוחו "תנועה בחוף תנועה". עמדה אחרת גורסת כי אין אפשרות לפסוח על שני הסעיפים. לכל היותר, תיתכן פדרציה של אינטרסים (כלכליים בעיקר) של אירגון הקיבוצים ובתוכו תנועה שיחופית. כיצד תיתכן תנועה שבתוכה קיימים חזונות כה שונים לגבי מהותו של האדם וערכו? השאלה העומדת בפני המעגל השיחופי היא: "הילכו שניים יחדיו בלתי אם נועדו?" (עמוס ג: 2)

אכן, שאלת השיתוף היא מהותית לראיית האדם. סביב שאלה ערכית זו סוער הפולמוס. אך יש סוגיה אחרת שנשכחה. מה תכליתו- משימתו-יעודו של הקיבוץ היום? במה הוא "תנועתו"? הקיבוץ הוא בית - אך מה דרכו של בית זה בחוף החברה הישראלית? דווקא, בנקודה זו, מבט על עולם הקומונות וקהילות משימתיות ייעודיות בעולם יכול להאיר את הדרך ולעזור.

קהילות ייעודיות-משימתיות (Intentional Community בעולם).

ברוב טקס ופאר מתקיימים אירועים לציון מאה שנות דגניה - היא אם הקבוצות. אך בפועל עתידה של התנועה הקיבוצית לוט בערפל. שימו לב: כתבתי "עתידה של התנועה". אין ספק שיש קיבוצים אשר שורדים - בין אם שיחופיים ובין אם מופרטים. אך כאשר מדובר בתנועה - הלא מדובר בציבור של אנשים המבקשים להניע חברה קיימת ממציאות מסוימת למציאות אחרת, מתוקנת יותר בעיניה.

שיחופי או מתחדש?

היום קיימים שני מעגלים בחוף התנועה - שיחופי ו"מתחדש". תהום פעורה ביניהם. במעגל השיחופי הערכים של שוויון ערך האדם ושוויון ערך העבודה מתבטאים בעקרונות של "מכל אחד על פי יכולתו לכל אחד על פי צרכיו". ערכים אלה והעקרונות למימושם נגזרים מראיית האדם כערך מקורי לכשעצמו. הקהילה היא המסגרת בה אדם ממשש את עצמו. תוך כדי מימוש עצמו הוא משתתף בייעוד הקהילה. עמדה זו גם מגובה במורשת ישראל בו האדם נפש כ"נברא בצלם" ומשימתו עלי אדמות היא "לתקן עולם במלכות שדי".

בשולחן הקומונות אנו לומדים כי שאלת השיתוף אינה קובעת את הכל. בקהילות הייעודיות-משימתיות בחולל אכן קיימת דרגה מסוימת של שיתוף בחוף הקהילות. יש גם כאלה המתפקדות כקהילות שיחופיות של ממש - וקיבלו השראה לכך מהקיבוץ השיחופי. אך רוב הקהילות הם שיחופיות רק באופן חלקי. על מנת להיות חברה עליך להבטיח לקופח הקהילה מינימום (לדוגמה) של 500 יורו לחודש. אולי הקהילה משלמת לך סכום זה

(בעיניו הוא) היה להוות ב"מיקרו" את חזון הערכי למדינה יהודית-ציונית ב"מיקרו". עם קום המדינה, עמדת הבכורה של הקיבוץ במשימות המעשיות החלה לעמוד בסיומן שאלה. בסוף שנות ה-70 העולם, הארץ (עליית הליכוד) והקיבוץ נשטפו בנאו-ליברליזם. הקיבוץ כבר לא היווה קהילה ייעודית המדגימה את ערכי העתיד. משימתיה בעולם סביב לה כבר לא נראו רלוונטיות. הקיבוץ הפך לבית - אך הוא כבר לא היווה דרך.

עקרונית, אין זה משנה אם הקיבוץ הוא שיחופי או מתחדש. ייתכן שלקיבוץ שיחופי יש יתרון מסוים במילוי משימות. עם זאת, בפועל, ייתכן קיבוץ שיחופי ללא ייעוד. הוא בית טוב ומעיס, בית שאוהבים אותו. אך אין בו דרך. זה המצב ברוב הקיבוצים השיחופיים (לא כולם) ועל אחת כמה וכמה אצל הקיבוצים המתחדשים.

כעת - רק הקיבוצים העירוניים והחינוכיים והקומונות של קבוצות הבוגרים מתפקדים כקהילות ייעודיות-משימתיות. האם במצבם הבראשיתי יש להם את הכוח להוות את עוף החול האגדי המחורמם מהחורבות הרעיוניים של התנועה הקיבוצית במבוכתה הנוכחית? האם תיתכן התחדשות מחוף הקיבוצים עצמם?

שר ההיסטוריה טרם הכריע!

מיכאל לביני
קיבוץ לונן
גיבר שולחן הקומונות

במלואו או בחלקו תמורת עבודה בה. לא תמיד ולא בהכרח. אז מה כן? עליך להוכיח את דבקותך במשימות ובייעוד של הקהילה. עליך להשתתף בתהליכים הפנים-קהילתיים. עבודתך למען הקיום האישי (שבדרך כלל צנוע) היא משנית. העיקר הוא הייעוד והמשימה של תיקון האדם והעולם על פי תפישת הקהילה - או הפדרציה של הקהילות.

הקיבוץ כקהילה ייעודית-משימתית

מקורו של הקיבוץ כקהילה ייעודית משימתית הוא במסגרת המפעל הציוני. ברצון הוביל הקיבוץ במשימות של התיישבות חקלאית וביסוס אסטרטגי-בטחוני. אך ייעודו האמיתי